

ЦЕНТР ДЕМОКРАТІЇ ТА
ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА

2020

Річний звіт

Зміст

Вступне слово	4
---------------------	---

Верховенство права	5
---------------------------	----------

Вибори	6
Доступ до публічної інформації	8
ЧЕСНО. Фільтруй суд!	10
Дослідження правових потреб малого й середнього бізнесу в Україні	12

Незалежні медіа	13
------------------------	-----------

Розвиток незалежних медіа	14
Медійна освіта	16
Незалежна медійна рада	18

Громадянське суспільство	21
---------------------------------	-----------

Ініціатива секторальної підтримки громадянського суспільства України	22
Відкритий Університет Реформ	25
Кампанія «За безпечні дороги»	27
Київ без тютюнового диму	30
Навчальні проекти в сфері адвокатури	32

Фінансовий звіт	34
------------------------------	-----------

Донори та партнери	35
---------------------------------	-----------

«Стабільність, гнучкість та адаптивність», – Олеся Холопик

Уже шістнадцятий рік ми, команда Центру демократії та верховенства права (ЦЕДЕМ), аналізуємо актуальні проблеми України, адвокатуємо важливі закони й стабільно йдемо шляхом вирішення нагальних соціальних проблем нашої держави

2020-й через пандемію коронавірусу змусив адаптувати плани, які наша команда накреслила наприкінці 2019 року, та нам вдалося не лише успішно впроваджувати далі поточні кампанії та проекти, а й розпочати нові, зокрема на регіональному рівні. Ми стабільно рухаємося вперед, гнучко адаптуючи наші алгоритми діяльності.

Попри нові виклики 2020 року ЦЕДЕМ і далі втілював свою місію – сприяти розвитку суспільства активних та відповідальних громадян. Як саме нам удалося втримати високий темп діяльності, що наша команда взяла в попередні роки? Я назву **три головні орієнтири**, якими ми керувалися і які впроваджували: стабільність, гнучкість та адаптивність.

ЦЕДЕМ став однією з перших громадських організацій, які перейшли в Zoom і почали всі заходи робити в онлайн-форматі.

Традиційно, утілюючи свою місію, команда ЦЕДЕМ сконцентрувала роботу в трьох напрямках: верховенство права, незалежні медіа та громадянське суспільство.

Тепер уже можна впевнено сказати, що криза 2020 року стала для нашої організації можливістю. Можливістю навчитися ефективно працювати в «новій реальності»: «прокачати» систему внутрішньої і зовнішньої комунікації, покращити інструменти координації з партнерами й командою, використати максимально діджитал-інструменти, зокрема для навчання та організації заходів тощо. Я вдячна нашим партнерам, програмним менеджерам, комунікаційній команді, керівникам, консультантам, стажерам і всім, хто допомагав упроваджувати місію ЦЕДЕМ, – за підтримку, співпрацю та активну громадянську позицію.

Ми разом досягли визначних результатів, у чому запрошую переконатися, гортаючи сторінки цього звіту.

**З вдячністю Олеся Холопик,
директорка Центру демократії
та верховенства права**

Напрямок «Верховенство права»

Верховенство права –
фундаментальний принцип
для кожної незалежної
і демократичної держави

Принцип верховенства права є основою
для сталого розвитку суспільства й охоплює
майже всі аспекти життя громадян:
від особистої безпеки, свободи слова та зібрань –
до ефективної боротьби з корупцією.

У межах напрямку «Верховенство права» експерти ЦЕДЕМ досліджують державну політику з питань доступу до публічної інформації, судової, виборчої реформи, аналізують міжнародний досвід та готують практичні рекомендації для подолання актуальних проблем України, зокрема через внесення змін до законодавства

Вибори

Мета – поінформовані виборці роблять свідомий вибір, а виборчі кампанії відбуваються за прозорими й зрозумілими правилами

Вибори

2020 року відбулися чергові місцеві вибори, на яких громадяни обрали депутатів місцевих рад, сільських та міських голів

Ми пильно спостерігали за виборчою кампанією, а наші експерти готували матеріали з найактуальніших виборчих питань

Місцеві вибори 2020 року були особливі тим, що відбулися за новим Виборчим кодексом, за різними виборчими системами (як мажоритарна, так і пропорційна), а організувати й провести голосування довелося в карантинний період.

З огляду на запровадження нових правил напередодні виборів наші експерти зосередили увагу на просвітницькій та інформаційній кампаніях. Ми підготували низку практичних матеріалів і статей для виборців, членів виборчих комісій, кандидатів на виборах та журналістів. **Понад 50 000 користувачів переглянули виборчі матеріали ЦЕДЕМ на нашому сайті.** Окрім того, експерти ЦЕДЕМ надавали юридичні консультації щодо практичного застосування виборчого законодавства.

Курс «Місцеві вибори 2020»

Ми розробили онлайн-курс, корисний для виборців, кандидатів, членів виборчих комісій, спостерігачів та журналістів.

Понад 300 слухачів мали змогу пройти курс і дізналися:

- хто та як може проголосувати на виборах;
- які права має виборець і що робити в разі їх порушення;
- хто може бути кандидатом та як зареєструватися;
- як працюють медіа на місцевих виборах та багато іншого.

Інформаційна кампанія

ЦЕДЕМ підготував низку **інфографік**, щоб дати виборцям актуальну й необхідну інформацію про місцеві вибори 2020 року: **просто про головне.**

За допомогою інфографік наші експерти пояснили виборцям, хто й кого обиратиме на місцевих виборах 2020 року, як можна змінити виборчу адресу та заповнити бюлетень, яким є календар місцевих виборів 2020 року, як працюють виборчі комісії і як оскаржити порушення виборчих прав.

Хто та кого обиратиме на місцевих виборах 2020

Доступ до публічної інформації

9
років

поспіль ми стежимо за належною імплементацією Закону України «Про доступ до публічної інформації», до розроблення якого долучилися експерти ЦЕДЕМ, та допомагаємо практично реалізувати право на доступ до інформації

Доступ до публічної інформації

Адвокаційна кампанія для ратифікації Конвенції Тромсо

2020 року ЦЕДЕМ упроваджував далі адвокаційну кампанію з підтримки ратифікації Конвенції Ради Європи про доступ до офіційних документів (Конвенція Тромсо), яку Україна підписала ще 2018 року

Експерти ЦЕДЕМ спільно з Радою з питань свободи слова при Президентіві України й Комітетом Верховної Ради України з питань інформації та гуманітарної політики сприяли реєстрації законопроекту № 0032 про ратифікацію документа. 20 травня 2020 року **завдяки діяльності ЦЕДЕМ** Верховна Рада України нарешті ратифікувала Конвенцію! За таке рішення проголосувало 305 народних депутатів.

Цей документ установлює мінімальні стандарти щодо свободи захисту інформації та створює перші міжнародні механізми моніторингу доступу до публічної інформації. Саме завдяки Україні, десятій ратифікації, 1 грудня 2020 року Конвенція Тромсо набула чинності для всіх сторін.

Крім того, **ЦЕДЕМ почав нагляд за імплементацією** Конвенції Тромсо. Наприкінці 2020 року ЦЕДЕМ провів експертне обговорення «Конвенція Тромсо: моніторинг та контроль за виконанням права на доступ». Учасники дискусії дійшли висновку, що наступними кроками має бути гармонізація Закону України «Про доступ до публічної інформації» з положеннями Конвенції, моніторинг сайтів державних органів й органів місцевого самоврядування України, участь України в діяльності міжнародних органів, а також посилення повноважень Омбудсмана у сфері доступу до публічної інформації.

➤ Це й стане нашими подальшими кроками.

Онлайн-навчання ЦЕДЕМ навчає далі журналістів, активістів і розпорядників інформації завдяки **онлайн-курсу з доступу до публічної інформації**.

Консультування Наші експерти надали **понад 100 консультацій** на тему доступу до інформації представникам громадських організацій, працівникам органів влади та громадянам.

Перемога в Європейському суді з прав людини

Цього року ЦЕДЕМ успішно захистив право українців на доступ до публічної інформації і виграв справу «**Центр демократії та верховенства права проти України**»

26 березня 2020 року Європейський суд з прав людини ухвалив, що відмова Центральної виборчої комісії України надати автобіографії кандидатів на парламентські вибори порушує статтю 10 Конвенції.

ЦЕДЕМ запитував цю публічну інформацію ще напередодні парламентських виборів 2014 року.
➤ **Справа пройшла всі рівні української судової системи й 2020 року виграна в ЄСПЛ.**

Навчання суддів адміністративних судів

Тренінг «Судовий захист права на доступ до публічної інформації»

ЦЕДЕМ провів тренінг «Судовий захист права на доступ до публічної інформації» для 47 суддів касаційних, апеляційних й окружних адміністративних судів, які розглядають справи про доступ до публічної інформації та відновлюють порушені права громадян на інформацію, а також адвокатів, що допомагають захищати такі права.

➤ **На тренінгу ми зосередилися на найскладніших положеннях Закону України «Про доступ до публічної інформації», зокрема застосуванні «трискладового тесту» — алгоритму, за яким розпорядники визначають, чи потрібно надавати інформацію з обмеженим доступом.**

Учасники також дізналися про основні процесуальні питання таких справ: визначення підсудності, правила розгляду в загальному та спрощеному провадженні тощо.

ЧЕСНО. Фільтруй суд!

«ЧЕСНО. Фільтруй суд!» –

започаткована у 2016 році кампанія громадського контролю, спрямована на активізацію суспільства задля очищення суддівських лав від недоброчесних суддів й утвердження справедливого суду в Україні.

2020 рік став знаковим для команди кампанії «ЧЕСНО. Фільтруй суд!»

Незважаючи на пандемію і карантинні обмеження, **цьогоріч ми:****Завершили аналіз доброчесності всіх чинних суддів України**

Ми проаналізували понад **5000** чинних суддів і сформували їхні профайли в онлайн-базі «ЧЕСНО. Фільтруй суд!»

У грудні 2020 року наша команда презентувала цю базу, яка відкрита для всіх громадян; її періодично оновлюють та доповнюють новими даними.

Унікальність бази профайлів усіх суддів України полягає в тому, що на одному сайті проаналізовано інформацію про суддів з офіційних джерел органів влади й сайтів перевірених медіа. База стала результатом чотирирічної аналітичної роботи команди кампанії «ЧЕСНО. Фільтруй суд!».

Розпочали суспільну дискусію про дистанційне правосуддя

95 учасників

З огляду на виклики, що стояли перед судовою системою через карантинні обмеження, команда кампанії 12–13 травня 2020 року провела серію онлайн-дискусій «Дистанційне правосуддя – українські реалії. Майбутнє вже сьогодні», до яких долучилися 95 учасників

Також наші експерти підготували 18 аналітичних матеріалів, присвячених проблемам і викликам судової системи України, зокрема резонансному рішення Конституційного Суду України, розслідуванням проти суддів Окружного адмінсуду міста Києва, справам щодо самозахисту, реформуванню Вищої кваліфікаційної комісії суддів України тощо.

Провели 17 презентацій профайлів суддів у регіонах

3 офлайн та 14 онлайн

У кожній із 17 областей команда «ЧЕСНО. Фільтруй суд!» презентувала результати громадської перевірки суддів цього регіону на дотримання критеріїв доброчесності. Також ми навчали місцевих журналістів й активістів шукати інформацію про суддів та перевіряти їхню доброчесність.

На сайті «ЧЕСНО. Фільтруй суд!» можна знайти загальну інформацію про суддів, зокрема про їхній кар'єрний шлях, родинні зв'язки, майнові декларації, розгляд резонансних справ та притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності.

Крім того, за методологією «ЧЕСНО. Фільтруй суд!», **кожний профайл судді** було сформовано з урахуванням громадської оцінки доброчесності за такими критеріями: непричетність до корупції або кримінальних правопорушень, непричетність до ухвалення сумнівних рішень, відповідність стилю життя задекларованим доходам і прозорість статків, непричетність до порушення прав людини, дотримання норм професійної етики.

Інформацію з бази профайлів «ЧЕСНО. Фільтруй суд!» можуть використовувати адвокати, правозахисники, журналісти-розслідувачі, судді та всі, хто зацікавлений в очищенні судової гілки влади від недоброчесних суддів.

Продовження проекту «Зручний суд»

Результати проекту ми презентували суддівській спільноті за підтримки програми USAID «Нове правосуддя» на конференції «Модельні рішення для судів: кращі європейські та українські практики». Цей захід відбувся 20 лютого 2020 року в Харкові за підтримки Проекту ЄС «Право-Justice».

24 вересня 2020 року Рада суддів України своїм **рішенням** затвердила використання розроблених у межах проекту «Зручний суд» макетів інформаційних матеріалів для розміщення на інформаційних стендах у приміщеннях судів і сайтах судів усієї України. Відповідні матеріали для використання в судах можна знайти на офіційному веб-сайті Судової влади України: Громадянам – Проект «Зручний Суд».

Дослідження правових потреб малого й середнього бізнесу в Україні

ЦЕДЕМ прагне визначити правові проблеми й потреби українського малого та середнього бізнесу. Їхнє розуміння дасть змогу провести ефективні реформи у сферах, які стримують розвиток підприємництва

З листопада 2019 року до серпня 2020 року ЦЕДЕМ у партнерстві з Гаазьким інститутом інновацій у праві (HiiL) у межах [Проекту ЄС «Право-Justice»](#) за фінансової підтримки Європейського Союзу реалізував проєкт «Дослідження правових потреб малого та середнього бізнесу в Україні». Для реалізації проєкту дослідницька агенція «Info Sapiens» провела [двоетапне дослідження](#).

На першому (якісному) етапі дослідники провели 24 глибоких інтерв'ю з представниками малого й середнього бізнесу (МСБ), які протягом останніх двох років мали проблеми правового спрямування. На другому (кількісному) етапі телефоном проанкетували 815 представників МСБ. Основою для цього став опитувальник, підготовлений за результатами глибоких інтерв'ю.

Серед груп проблем перше місце за поширеністю посіла група «Спори з діловими партнерами й клієнтами» під час обох етапів дослідження. Водночас підприємці виокремили проблеми з нерухомістю, рейдерством та спори з податковими органами як найсерйозніші за ступенем негативного впливу на бізнес.

Окрім зазначених проблем, на обох етапах експерти виявили надзвичайно низький рівень виконання рішень, ухвалених за результатами вирішення проблеми. Майже половина (49%) респондентів зауважила, що рішення за результатами розгляду проблеми не було реалізовано, а ще 12% повідомили, що рішення було реалізовано незначною мірою. Ба більше, 72% підприємців зазначили, що попри наявність рішення проблеми відшкодувати збитки їм не вдалося або вдалося дуже малою мірою.

Тож дослідження допомогло виявити гостру проблему з виконанням будь-яких рішень в Україні, яка в більшості випадків не дає змоги потерпілій стороні відновити свої права.

[Ознайомитися з детальними результатами дослідження](#)

ЦЕНТР ДЕМОКРАТІЇ ТА
ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА

Річний звіт 2020

Напрямок «Незалежні медіа»

Розвиток належних медіа

ЦЕДЕМ працює над розвитком якісних і неупереджених медіа, які надають чесну й збалансовану інформацію громадянам та **без яких демократія не змогла б існувати**

Розвиток незалежних медіа

Адвокація законопроекту про медіа

ЦЕДЕМ адвокатувє далі ухвалення ключового документа для медіасектору — закону «Про медіа»

2 липня 2020 року в парламенті зареєстрували вдосконалений **законопроект № 2693-д про медіа**, співавтором якого є Ігор Розкладай, головний експерт із медійного права ЦЕДЕМ. Цей законопроект покликаний урегулювати медійну індустрію і є кроком до гармонізації українського законодавства з правом ЄС.

Співпраця з Facebook

На початку 2020 року медійні експерти ЦЕДЕМ розробили рекомендації для соціальної мережі Facebook, присвячені запобіганню поширенню нелегального контенту

У рекомендаціях ми окреслили низку суперечливих аспектів української реальності: російську агресію, проблему дезінформації і чорного піару, а також запропонували варіанти протидії їм.

Окрім того, **ЦЕДЕМ напроцьовує стратегію захисту від дезінформації**, обговорюючи її з фактчекінговими організаціями. Так, у грудні 2020 року експерти ЦЕДЕМ провели експертну онлайн-дискусію «Барометр дезінформації: яким має бути тиск закону?»

Аналітика

Медійні експерти ЦЕДЕМ аналізують актуальні питання медійного законодавства, авторського права та регулювання інтернету.

Протягом 2020 року підготовлено аналітики про дезінформацію, медійні реформи, строк охорони авторського права, проблему екстремістського контенту в мережі та багато іншого.

Консультування

Одне з наших незмінних ключових завдань — аналізувати й роз'яснювати правові питання в медійній сфері

Цьогоріч експерти ЦЕДЕМ інформували суспільство про законопроекти та зміни в медійній сфері України, а також важливу для нас практику Європейського суду з прав людини. Наші медійні юристи надавали адресні правові консультації журналістам, працівникам медійної індустрії та представникам влади.

8

консультацій

з актуальних питань у відповідному розділі на сайті ЦЕДЕМ

12

аналітик

із питань медійного законодавства, авторського права та регулювання інтернету

>100

адресних консультацій

із питань медійного права журналістам, юристам, студентам, працівникам медійної індустрії та представникам органів державної влади

Підтримка Суспільного мовника

ЦЕДЕМ надалі підтримує діяльність UA: Суспільне мовлення й реагує на зовнішні та внутрішні зміни. Наші експерти регулярно консультують керівні органи й журналістів Суспільного з юридичних питань

Крім того, ЦЕДЕМ адвокатувє належне фінансування Суспільного. Ми наголошували на його важливості для незалежної і якісної роботи мовника й сприяли розблокуванню банківських рахунків Суспільного в червні 2020 року. Завдяки адвокації ЦЕДЕМ 2021 року Суспільний мовник отримає 1,87 мільярда гривень, що становить 82% від гарантованого законом. Це значне збільшення фінансування порівняно з попередніми роками, але все ще не повне фінансування.

Експерти також виступали за незалежність Наглядової ради UA: Суспільне мовлення та брали участь у розробленні **законопроекту № 4413**, який змінює порядок формування ради.

Медійна освіта

Медійна освіта — важлива частина роботи ЦЕДЕМ з моменту заснування організації. Ми регулярно організовуємо освітні курси з медійного права для журналістів, студентів, викладачів та активних громадян

Медійна освіта

XVI Міжнародна літня школа медійного права

Починаючи з 2005 року, щороку ми проводимо Міжнародну літню школу медійного права – інтенсивний навчальний курс із юридичних і практичних аспектів регулювання роботи медіа для юристів та журналістів

Темами Школи стають як «вічні питання» медійного права, так і сучасні виклики, зокрема свобода слова в інтернет-медіа та соціальні мережі. Викладають у Школі українські й закордонні експерти-практики.

XVI літня школа

24 учасники

Молоді правники й журналісти з різних регіонів України

1 моделювання судового засідання

Висловлення поглядів в інтернеті, (сторони – учасники Школи)

30 лекцій і практичних занять

від українських та міжнародних експертів

Тренінги для журналістів

Однією з ключових тем для медіа 2020 року стали місцеві вибори, тож ЦЕДЕМ провів 7 тренінгів для журналістів філій Суспільного мовника в регіонах

Наші експерти допомогли команді Суспільного вдосконалити знання про виборчий процес за новими правилами та з інших медійних питань, аби неупереджено й збалансовано висвітлювати виборчий процес.

6

онлайн-тренінгів для філій Суспільного (Вінниця, Чернівці, Запоріжжя, Донбас, Херсон й Миколаїв)

1

офлайн-тренінг Чернівці

89

учасників члени команди Суспільного, серед яких журналісти, редактори, аналітики, продюсери та інші фахівці

Освітня онлайн-гра

2020 року ЦЕДЕМ розробив освітню онлайн-гру «Вижити в Інтернеті – місія (не)здійснення»

Вона допомагає користувачам в ігровій формі перевірити рівень медійної грамотності й знання про інтернет-середовище. Гравці зможуть зрозуміти, чому блокують контент у мережі, хто відповідає за нього, а також дізнатися більше про конфіденційність, мову ненависті, авторські права та політичну рекламу.

>27 000

інтернет-користувачів стали учасниками онлайн-гри за рік

Незалежна медійна рада (НМР)

НМР – це громадський моніторинговий і консультативний орган саморегулювання в медійній сфері, до складу якого входять 15 авторитетних, незаангажованих медійних експертів.

Засновники НМР – Центр демократії та верховенства права спільно з організаціями-партнерами

Незалежна медійна рада

2020 року ЦЕДЕМ продовжив частково виконувати функції секретаріату НМР

Незалежна медійна рада розглядає спірні ситуації за власною ініціативою або за скаргами чи заявами щодо:

- порушень норм журналістської етики;
- недотримання медійного законодавства і міжнародних стандартів висвітлення інформації у медіа.

Ми реагували на скарги, готували висновки та рекомендації.

Серед тем висновків та рекомендацій НМР — зображення сексуального насильства в медіа, мова ворожнечі щодо військовослужбовців, необ'єктивне висвітлення теми західних грантів, робота фактчекерів і звинувачення в нацизмі.

За цей рік НМР підняла багато актуальних тем у своїх заявах і позиціях:

- загроза «культурного дефолту» через урізання бюджету Мінкульту
- телеуроки для школярів на проросійських телеканалах Віктора Медведчука
- ухвалення законопроєкту про медіа
- судові рішення в «Справі Василя Стуса»
- висвітлення подій, пов'язаних з епідеміями, стихійними лихами та іншими загрозами життю й здоров'ю людей
- неприйнятність публікації в медіа персональних даних, що дають змогу ідентифікувати хворих на COVID-19 без їхньої згоди

11

справ

про порушення в інформаційному просторі

2

заходи

Медіа та COVID-19:

як українські редакції прожили 5 місяців в умовах пандемії

Саморегулювання медіа під час місцевих виборів 2020

7

висновків

один з яких ліг в основу рішення Національної ради з питань телебачення та радіомовлення: телеканал оштрафували за мову ворожнечі щодо учасників АТО

2020 для НМР

8

рекомендацій

журналістам щодо стандартів висвітлення інформації в медіа, а також другий збірник висновків та рекомендацій

Незалежна медійна рада

НМР виграла судову справу

НМР виграла у справі за позовом Євгена Червоненка про порушення честі, гідності та ділової репутації, де він вимагав спростувати недостовірну інформацію в рішенні НМР.

НМР підтримувала Суспільний мовник

- зверталася до новобраного уряду з питань припинення блокування діяльності Суспільного мовника
- підтримала заклик громадських організацій припинити політичні атаки на незалежний Суспільний мовник і забезпечити його належне фінансування
- підписала Меморандум про співпрацю із Суспільним мовником

НМР звернулася до Facebook

Наприкінці 2020 року НМР разом із ЦЕДЕМ скерували до Наглядової ради Facebook інтервенцію про розгляд та модерування скарг щодо мови ненависті в умовах міжнародного й міжнародного збройних конфліктів.

<http://mediarada.org.ua/>

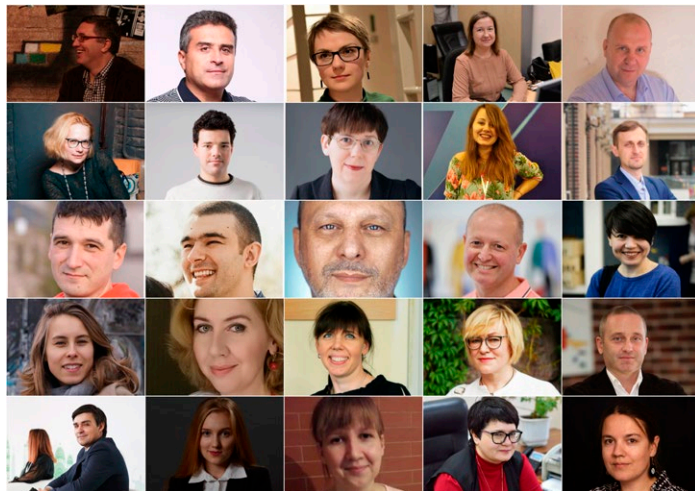
А ще НМР тепер є у Facebook!

Антоніна Черевко,
голова Незалежної медійної ради

«Висновки НМР базуються на національних і міжнародних правових та етичних стандартах, кращих практиках та дослідженнях, а також, звичайно, на багаторічному професійному досвіді як членів НМР, так і організацій-засновників, що поза сумнівом є одними з лідерів українського громадянського суспільства.

Ми в Незалежній медійній раді сподіваємося бути для медіа джерелом як експертної думки, так і професійних порад на часто складні й неоднозначні теми».

Напрямок «Громадянське суспільство»

**ЦЕДЕМ працює заради
зміцнення демократичного
суспільства в Україні**

У межах напрямку наша організація працює над проектами та ініціативами, що покликані підвищити самозарадність громадського сектору в Україні, а також сприяти активній та відповідальній участі українців у таких суспільно-важливих сферах, як здоров'я, громадська безпека тощо

Ініціатива секторальної підтримки громадянського суспільства України

Упродовж 2020 року команда ЦЕДЕМ працювала над реалізацією проєкту «Ініціатива секторальної підтримки громадянського суспільства України». Проєкт реалізується ICAP Єднання у консорціумі з Українським незалежним центром політичних досліджень (УНЦПД) та Центром демократії та верховенства права.

ЦЕДЕМ разом із партнерами продовжує втілювати в життя мету проєкту – покращити середовище діяльності громадянського суспільства та зміцнити інституційні спроможності його організацій, щоб підвищити самозарадність громадського сектору в Україні

Ініціатива секторальної підтримки громадянського суспільства України

У межах проєкту протягом 2020 року ми реалізували **кілька масштабних активностей**:

- забезпечили розробку **Карти правових реформ для громадянського суспільства**, великого аналітичного і полісі-документу пріоритетів правових реформ для громадянського суспільства на найближчі роки, та створили концепцію впровадження механізму відсоткового відрахування в Україні
- провели **першу в Україні** Менторську програму для підсилення адвокаційних спроможностей новостворених організацій громадянського суспільства (ОГС) із різних регіонів України
- організували **низку інших активностей**, зустрічей, дискусій та **навчальних тренінгів** у межах проєкту

Карта правових реформ

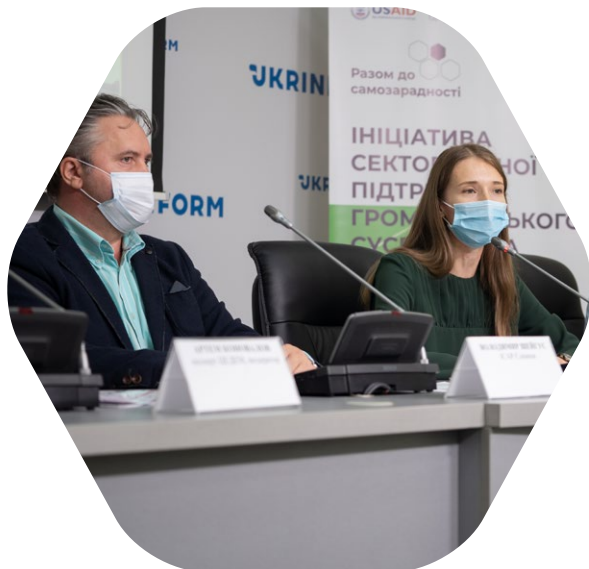
250
експертів

Карту правових реформ для громадянського суспільства в Україні розробляли з березня до серпня **понад 250 експертів** зі **150 організацій** громадянського суспільства, міжнародних організацій та бізнесу за участі представників органів влади.

Карта правових реформ — аналітичний, візійний і полісі-документ, який містить бачення громадського сектору щодо пріоритетів реформування й покращення правового середовища для організацій громадянського суспільства України на 2021–2025 роки. Тож у вересні 2020 року громадянське суспільство України отримало дороговказ для створення сприятливого правового й адміністративного середовища.

Наприкінці 2020 року ЦЕДЕМ зробив наступний крок: ми почали координувати створення та діяльність **Платформи за правові реформи для ОГС**. У її межах усі охочі організації громадянського суспільства можуть об'єднуватися й спільно провадити адвокацію пропонувань у Карті змін для громадянського суспільства.

Ініціатива секторальної підтримки громадянського суспільства України

Перша Менторська програма в Україні

Першу Менторську програму для підсилення адвокаційних спроможностей новостворених ОГС уже успішно закінчили 15 менті — молодих організацій із різних куточків України (30 учасників).

За менторства **15 сталих організацій-менторів** протягом квітня-вересня 2020 року вони розробили й почали втілювати адвокаційні плани щодо вирішення проблем із їхньої сфери в місцевих громадах. А ще менті підсилили організаційну спроможність і підвищили свої навчальні компетенції.

У листопаді 2020 року ЦЕДЕМ розпочав набір учасників на Другу менторську програму, яку реалізуватиме 2021 року.

Механізм відсоткового відрахування

Важливим напрямом роботи для нас також стала активізація теми запровадження механізму відсоткового відрахування в Україні й створення його концепції. Механізм відсоткового відрахування — можливість для громадян фінансово підтримати неприбуткові організації, коли вони отримують право на власний розсуд скерувати на користь обраної організації певний відсоток уже сплаченого податку з доходу фізичних осіб (ПДФО).

До створення концепції і подальшої роботи над механізмом відсоткового відрахування 2020 року долучилося **понад 40 експертів громадянського суспільства**. 2021 року ЦЕДЕМ провадитиме далі адвокаційну кампанію щодо запровадження механізму відсоткового відрахування в Україні.

У межах цього масштабного проекту наприкінці 2020 року ЦЕДЕМ організував конкурс «Громадянське суспільство та влада — кращі практики співпраці» разом із Міністерством культури та інформаційної політики України й Секретаріатом Кабінету Міністрів України.

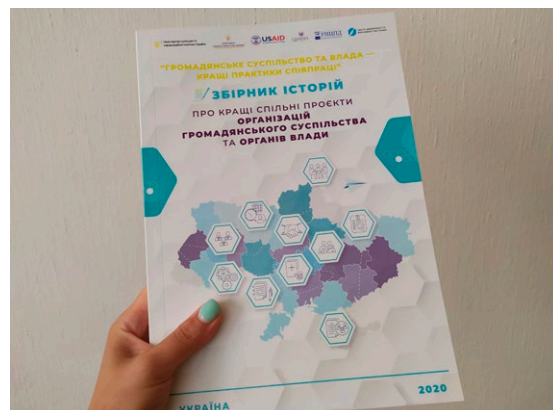
Цей проект був покликаний висвітлити історії спільної роботи організацій громадянського суспільства та органів влади.

102 історії спільних дій

ввійшли до Збірника успішних практик співпраці ОГС та органів влади.

Проект реалізується завдяки щирій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (АМР США).

Відкритий Університет Реформ

Відкритий Університет Реформ (ВУР) – освітній проєкт для молодих змінотворців, метою якого є підтримка активної молоді, що прагне дізнатися більше про реформи, напрацьовувати практичний досвід та долучитися до реформування країни

Відкритий Університет Реформ

Перший набір до Відкритого Університету Реформ відбувся в 2015 році. З того часу набори ВУР відбуваються двічі на рік.

Три місяці лекцій охоплюють більшість реформ, які впроваджують на час навчання, і практичні знання щодо актуальних змін. ВУР складається з трьох блоків: навчальна програма (лекції про реформи, вебінари з навичок, які необхідні для майбутніх реформаторів); реалізація командами проєктів та проходження стажувань.

60

випускників
у 2020 році

Через пандемію COVID-19 11-й набір ВУР **вперше пройшов онлайн**.

12-й набір ВУР (другий набір 2020-го) став всеукраїнським: завдяки віртуальному формату долучитися змогли учасники з різних регіонів.

±80

лекцій та вебінарів

організувала команда ВУР для учасників

8

проєктів

реалізували ВУРівці за час свого навчання:

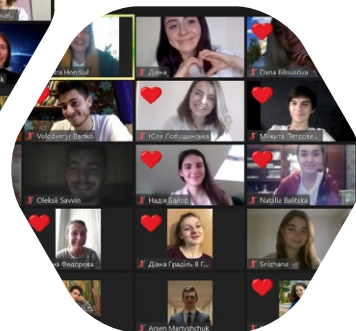
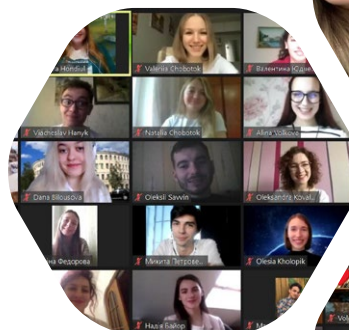
- > «Школа для реформаторів» > SELF-ХАКАТОН
- > «Ми – реформИ» > «Держава»
- > «Ай!дентика» > «#реформи_на_дивані»
- > «Нефакт» > «Бери й роби»
- > «Ліки від кризи»

30

учасників

Усі учасники 12-го набору ВУР пройшли стажування в організаціях громадянського суспільства й державних структурах

Для деяких з них це стало можливістю працевлаштуватися, а організації отримали проактивних молодих працівників. Деякі команди вирішили й далі спільно працювати над розвитком власних проєктів про реформи.

**Ми шукали нові рішення
для нових умов і вчилися
мати сміливість бути амбітними!**

Кампанія «За безпечні дороги»

У 2020 році Кампанія «За безпечні дороги» продовжила працювати над зменшенням рівня смертності й травматизму на українських дорогах через адвокацію змін державної політики у сфері безпеки дорожнього руху

Кампанія «За безпечні дороги»

Ключові напрями Кампанії:

- запуск системи автоматичної фотовідеофіксації порушень ПДР
- підвищення штрафів за перевищення швидкості й ігнорування пасків безпеки
- зменшення відволікання на мобільні телефони та пристрої під час руху

Запуск системи автоматичної фотовідеофіксації порушень ПДР

Протягом чотирьох років Кампанія спільно з партнерами адвокатувала запуск такої системи. З 1 червня 2020 року перевищення швидкості почали фіксувати в автоматичному режимі. Саме надмірна швидкість руху спричиняє найбільше ДТП. Тож запуск і робота камер спонукатиме водіїв дотримуватися правил дорожнього руху, які зберігатимуть життя як їм, так і їхнім пасажиром.

Підвищення штрафів за ігнорування пасків безпеки й перевищення швидкості та внесення змін до Правил дорожнього руху

У Верховній Раді України чекають на друге читання законопроекти № 2695 та № 2696, які, зокрема, підвищують штрафи за невикористання пасків безпеки й перевищення швидкості. За прогнозами їх мають ухвалити 2021 року, і ми впевнені, що підвищення відповідальності за такі порушення врятує тисячі життів українців.

З 2019 року Кампанія також адвокатувала скасування винятків із правил користування пасками безпеки: для водіїв і пасажирів таксі та інструкторів з водіння. У листопаді Кабінет Міністрів України зобов'язав їх пристібатися. Особливі умови для деяких учасників руху — невинновдані, адже паски безпеки майже на 50% зменшують ризик дістати серйозну травму чи загинути в ДТП.

З ухваленням цієї постанови чекаємо на підвищення рівня користування пасками безпеки в Україні.

Інформаційно-просвітницька робота Кампанії

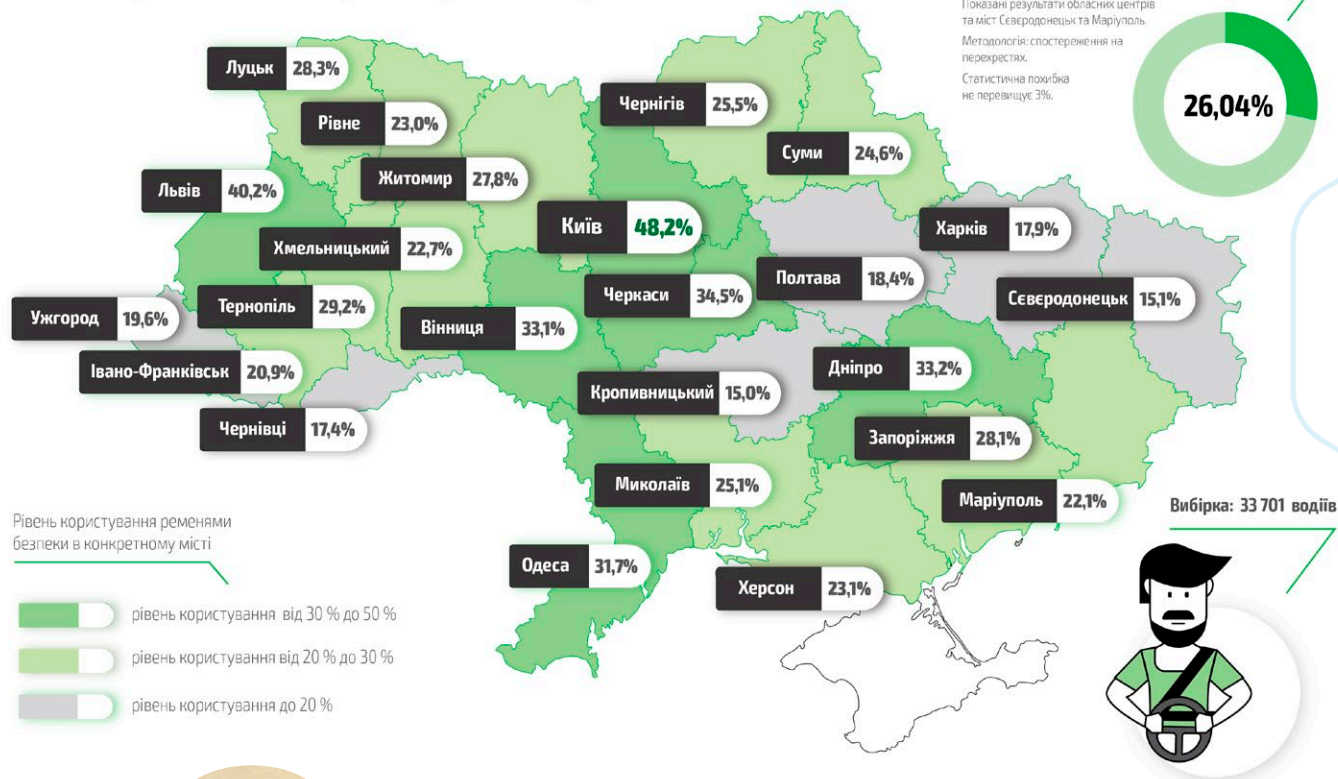
Аналітики Кампанії підготували низку аналітичних й інфографічних матеріалів щодо факторів ризику, зокрема щодо санкцій за перевищення швидкості та відволікання на телефони за кермом у країнах Європи та в Україні.

Крім того, 2020 року ми запустили серію онлайн-обговорень «Road Safety Talks», де разом із незалежними експертами, посадовцями та правоохоронцями дискутували про найактуальніші питання у сфері безпеки дорожнього руху.

Кампанія «За безпечні дороги»

Рівень користування ременями безпеки серед водіїв у містах України у 2020 році

Дослідження рівня користування пасками безпеки в Україні

Щороку, починаючи з 2017-го, ЦЕДЕМ спільно з ГО «Vision Zero» проводять дослідження методом спостереження, аби визначити відсоток водіїв в Україні, що пристібаються. Цьогоріч середній рівень користування пасками безпеки по Україні становив 26%, що, зважаючи на статистичну похибку, мало відрізняється від результатів 2019 року.

Київ без тютюнового диму

ЦЕДЕМ підтримує здоровий спосіб життя та з 2010 року бореться з тютюнопалінням в Україні, втілюючи проєкт «Київ без тютюнового диму» в співпраці з Коаліцією громадських організацій «За вільну від тютюнового диму Україну!»

Київ без тютюнового диму

2020 року ми разом з партнерами з ГО «Життя» працювали над комплексним антитютюновим законопроектом, покликаним зменшити негативний вплив і наслідки для здоров'я громадян від тютюнопаління

За активної участі юристів ЦЕДЕМ робоча група при Комітеті Верховної Ради України з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування підготувала й зареєструвала **законопроект № 4358** «Про внесення змін до деяких законів України щодо охорони здоров'я населення від шкідливого впливу тютюну», який є доопрацьованим варіантом законопроекту № 2813.

Проект адаптує українське законодавство

до положень Рамкової конвенції ВООЗ із боротьби проти тютюну та норм Директиви ЄС/2014/40.

Серед його ключових позицій:

- заборона реклами всіх тютюнових виробів в інтернеті
- запровадження медичних попереджень на упаковках електронних сигарет, рідин для них та тютюнових виробів для нагрівання
- збільшення медичних попереджень на пачках із 50 до 65% від площі пачки з фотографіями-малюнками наслідків куріння з обох боків, які змінюватимуться щороку
- заборона продажу ароматизованих сигарет, зокрема й рідин для електронних сигарет
- заборона рекламної викладки на вітринах магазинів усіх тютюнових виробів та їхніх замінників
- надання місцевим радам повноважень визначати додаткові бездимні місця

Документ став логічним продовженням систематичної роботи ЦЕДЕМ і партнерів із ГО «Життя» з парламентом над упровадженням найкращих міжнародних стандартів у сфері боротьби з вживанням тютюнових виробів та зменшення їхнього шкідливого впливу на здоров'я населення, особливо дітей і молоді.

Наразі **проект № 4358 внесено до порядку денного Верховної Ради України**, чекаємо на розгляд у першому читанні.

Громадська церемонія

2020 року ЦЕДЕМ традиційно став співорганізатором громадської церемонії нагородження за тютюновий лобізм «Золота коса», ініційованої ГО «Життя». Цьогорічну антипремію одержали парламентарі й посадові особи виконавчої влади, які лобіювали інтереси тютюнових компаній.

Підтримка антитютюнових ініціатив

Ми провадили адвокаційну роботу й підтримували антитютюнові ініціативи. Юристи ЦЕДЕМ підготували чотири аналітичні матеріали. Спільно з партнерами з ГО «Життя» ми провели низку публічних заходів, пресконференцій та зустрічей із народними депутатами, посадовими особами та представниками громадських організацій.

Навчальні проєкти в сфері адвокації

Центр демократії та верховенства права активно працює у сфері адвокації важливих для суспільства рішень. Крім просування і впровадження змін у напрямках діяльності ЦЕДЕМ, ми також надаємо підтримку іншим організаціям та активістам, робота котрих пов'язана з адвокатою.

Тож ми підтримуємо організації громадянського суспільства, що вирішують актуальні проблеми своїх громад та регіонів, а також проводимо навчальні проєкти для активістів, які працюють або лише починають свій шлях у сфері адвокатиї

Розвиток коаліцій організацій громадянського суспільства в регіонах

Протягом першої половини 2020 року ЦЕДЕМ успішно завершив реалізацію проекту «Коаліції організацій громадянського суспільства Полісся — синергія і вплив», який впроваджував у Житомирі й Луцьку. **Понад 20 громадських організацій** у цих містах об'єдналися у дві коаліції за підтримки ЦЕДЕМ.

Проект мав на меті **посилити спроможність організацій громадянського суспільства спільно вирішувати проблеми громади свого міста**. Для цього організації розробляли політики й адвокатавали їх упровадження на рівні місцевої влади через відповідні рішення.

ЦЕДЕМ упродовж проекту надавав **консультації** щодо розбудови коаліцій і юридичну підтримку активістам у Житомирі й Луцьку.

19

вебінарів

у сфері комунікації та організаційного розвитку для членів коаліцій

Школа адвокації

Школа адвокації — освітній проект ЦЕДЕМ для людей з активною громадянською позицією, представників громадських організацій та рухів, які мають базовий досвід адвокаційної діяльності й зацікавлені в поглибленні знань і подальшій роботі у сфері адвокації.

2020 року ЦЕДЕМ провів уже п'яту Школу, але вперше в онлайн-форматі. Учасниками стали **25 представників громадських ініціатив** із різних куточків України. Під час навчання лектори поділилися досвідом, як пройти шлях від визначення проблеми до успішного втілення змін.

Тренери не лише розповіли учасникам теоретичні засади адвокаційного процесу, а й допомогли закріпити здобуті знання завдяки практичним завданням. Наприклад, щодо визначення проблеми й мети адвокації, побудови стратегії, роботи зі стейкхолдерами та комунікування змін.

Ключові результати роботи коаліцій

- досягли домовленості з міською владою Луцька про старт інформаційної кампанії «Вироблено в Луцьку»: у торговельних мережах міста з'являться інформаційні позначки біля товарів місцевого виробництва, а для місцевих виробників відбудуться тематичні ярмарки
- при управлінні освіти Луцької міської ради буде створено відділ, що впроваджуватиме IT-технології в школах міста
- розробили інформаційні матеріали, які Луцькводоканал розмістить на звороті комунальних платіжок
- розробили Положення «Про створення постійнодіючої робочої групи з виявлення та ліквідації джерел забруднення повітря на території міста Луцьк». Його концепцію активісти презентували місцевій владі за участі директора управління екології і голови Держекоінспекції Волинської області та отримали схвалення для реалізації
- напрацювали коментарі до програми громадського здоров'я Житомирської області на найближчі три роки
- напрацювали рекомендації, які увійшли до Меморандуму про співпрацю між Нацполіцією і Житомирською ОТГ. Серед них — можливість залучати інші установи й організації будь-якої форми власності як третю сторону
- в рамках 19 вебінарів підвищили обізнаність активістів Житомирської та Волинської області у питаннях організаційного розвитку спільнот та комунікації

Школа комунікації в адвокації

Для організацій громадянського суспільства і їхньої успішної роботи важливо просувати й висвітлювати зміни в інформаційному просторі. Тож ЦЕДЕМ в межах проекту «Ініціатива секторальної підтримки громадянського суспільства України» 23–25 вересня 2020 року провів Школу комунікації в адвокації, у якій узяв участь **31 комунікаційник**, який працює в громадському секторі.

За три дні учасники Школи дізналися, як розробляти й втілювати комунікаційні стратегії, працювати в діджитал-сфері, будувати зв'язок із медіа та органами влади, шукати свою аудиторію. Такі вміння допоможуть їм і в адвокаційній роботі, адже, щоб домогтися змін, про них потрібно розповісти суспільству.

Структура надходження коштів 2020 року

«Фінансова звітність, що додається, складена в усіх суттєвих аспектах відповідно до умов Угоди», - аудиторська компанія ТОВ "АК Ю Ейч Уай Простір ЛТД

Донор	Отримано (грн)	Відсоток від надходжень (%)
ICAP «Єднання» – Агентство США з міжнародного розвитку	5 830 579,39	30,69
Шведське агентство з питань міжнародної співпраці та розвитку (SIDA)	5 210 261,72	27,42
Інтерньюз Нетворк – Агентство США з міжнародного розвитку	5 053 236,85	26,60
Проект ЄС «Право-Justice»	1 474 595,86	7,76
Фонд «Майбутнє без куріння»	1 404 450,09	7,39
Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН)	25 963,50	0,14
	18 999 087,41	100

Витрати ЦЕДЕМ

Донори та партнери

MINISTRY OF
FOREIGN AFFAIRS
OF DENMARK
Danida

**ЦЕНТР ДЕМОКРАТІЇ ТА
ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА**

Центр демократії та верховенства права
вул. Заньковецької, 3/1, оф. 12, м.Київ, 01001
Тел./факс +38 (044) 496 05 80
cedem.org.ua
info@cedem.org.ua
